

האני וסוד הקארמה

גלי אדר

עוטה גופים ופושט גופים, חוצה זמנים ומתרועע עם ישויות מההיררכיה העליונה. האני הפרטי שלנו, החלק הקרוב לנו ביותר ועם זאת המסתורי ביותר, הוא זה שקובע – עוד לפני שאנחנו נולדים – אילו תכונות וכישורים יהיו לנו וכיצד ייראו חיינו

מרחבים חדשים להבנת אירועי החיים נפתחים כאשר נותנים מקום לאני בישות האדם, כאשר ההסתכלות על האדם אינה רק בהיבט הנפשי, אלא מתוך הבנת מהותו של האני ויחסי הגומלין בינו לבין נפש האדם ואירועי חייו.

בתום הקמלוקה ממשיך האני, מלווה בתמציות של האתרי והאסטרלי, במסעו בעולם הרוח, שם הוא לומד ומעבד את עברו, דרך מפגשים עם נפשות אחרות ועם ישויות רוחיות מהיררכיות שונות

מי הוא האני, אם כך? מה הקשר שלו למוסר? מה הקשר שלו לסוד הקארמה?

כל תחום ידע מתבסס על תמונת אדם מסוימת. חקר הקארמה והידע הביוגרפי, שעוסקים בחוקיות של התפתחות ישות האדם, מבוססים על תמונת אדם-עולם מהפכנית אשר עולה ומתהווה מתוך עבודתו של רודולף שטיינר. תמונת אדם זו כוללת שלושה גופים – הגוף הפיזי, הגוף האתרי, הגוף האסטרלי – ואת האני, הניצוץ הרוחי שאינו גוף.

הגוף הפיזי והקארמה

הגוף הפיזי נתפס דרך חמשת החושים הראשוניים (ראייה, שמיעה, טעם, ריח ומגע), ומכיוון שקליטת האנשים את המציאות עוברת דרך החושים, זהו הגוף המוכר והנחקר ביותר בעולם המערבי. הוא עשוי מחומר, הוא נותן את הצורה,

וגבולותיו הם הגבולות הנקלטים בחושים. גוף זה שייך לעולם המינרליים ובמוות הוא מתפרק למרכיביו המינרליים, ככתוב: "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". כל החומרים הקיימים בעולם בונים את הגוף הזה, ובמוות, בתהליך הפירוק, הם חוזרים לעולם החומר.

רודולף שטיינר נותן את חוק הקארמה הבסיסי לגבי חשיבות העולם הפיזי מבחינת הקארמה: כדי שנוכל לגרום למישהו הנאה או כאב, עלינו להימצא עמו באותו מרחב פיזי. כל הפעולות שלנו מתאפשרות דרך התנועה של גופנו הפיזי. "הגורל החיצוני" שלנו בגלגול הבא תלוי במה שאנו עושים בחיים הפיזיים האלה. זהו חוק הקארמה החשוב הראשון: מה שעשינו בחיים קודמים קובע את הגורל החיצוני שלנו.¹

הגוף האתרי והקארמה

הגוף הפיזי חדור בגוף אחר, שונה מאוד במהותו, שנקרא בידע של שטיינר "הגוף האתרי". בתורות אחרות הוא ידוע גם בשמות כמו "צ'יי", "פראנה" ו"אנרגיית חיים". גם לגוף האתרי או למעטפת האנרגיה יש גבולות אינדיבידואליים, שהם רחבים יותר מאלו של הגוף הפיזי, וכמו שיש הבדלים אין-סופיים בין גוף אדם אחד למשנהו, כך גם יש הבדלים בין גופיהם האתריים. אנשים בעלי גוף אתרי עוצמתי מהווים מקור משיכה בלתי מודע לאנשים סביבם.

גוף אתרי יש גם לצמחים, ובאמצעותו הם מקיימים תהליכי חיים בסיסיים שכוללים חילוף חומרים, התרבות, גדילה, קמילה ועוד. אפשר לומר ש"התוכנה" להנעת היסודות של הגוף הפיזי ולאופן שבו אטומים מתחברים למבנים שיש בהם חיים, נמצאת בגוף האתרי.

מבחינת הקארמה, אומר שטיינר, הגוף האתרי משפיע על תכונות פיזיות חיצוניות כמו, למשל, צורת האף או הגובה שלנו וגם על מבנה האיברים הפנימיים: הכבד, המוח, וכד'. היבט נוסף של תפקיד האתרי בקארמה או בגורל האדם ניתן לתאר במונחים כמו: "נוחות" – "אי נוחות", "שביעות רצון" – "חסר שביעות רצון" בסיסיים, אשר לא קשורים בנפש, אלא בנטייה הפנימית של האדם. ברור שהגורל פועל בצורה שונה כאשר האתרי "יושב טוב" בפיזי, והאדם מתנהג ונע בעולם בחיוניות ובנוחות – לעומת אדם שחויית חיייו היא של אי נוחות בגופו.

הגוף האסטרלי והקארמה

הגוף הבא בתמונת האדם נקרא הגוף האסטרלי, והוא הבסיס לנפש – עולם הרגשות והמחשבות. זהו גוף שגבולותיו רחבים יותר מגבולות הגוף האתרי. לעומת ההתרחשויות בגוף האתרי, ששם אין השגה אנושית, לגוף האסטרלי התודעה הערה של האדם כן יכולה לחדור: לאדם יש יכולת לדעת את רגשותיו ואת מחשבותיו, ואף לשלוט בהם במידה מסוימת. אך אליה וקוץ בה: היות שיש באסטרלי השגה אנושית, מופיעים בו שיבושים רבים, כמו מחשבות אובססיביות, חרדות או תאוות מוגזמות. מצד אחד, האתרי, שפועל על פי תוכנה קוסמית, היה מתנהל בשלמות אם האסטרלי לא היה מפריע לו, ומצד שני, החופש והעראת שמאפיינים את הגוף האסטרלי האנושי הופכים אותו לבמה שעליה יכולה להתרחש עבודת ההתפתחות של האדם כאינדיבידואל, וכך גם של האבולוציה האנושית ככלל.

הרגשות והמחשבות שלנו, הסימפתיות והאנטיפתיות שלנו (במילים אחרות, מה שמושך או דוחה אותנו), משפיעים בצורה עמוקה מאוד על הקארמה שלנו. הם מובילים אותנו ממקום למקום, ושם, במקומות האלה, גורלנו מתגלה. לדוגמה, אדם יכול להגיע לארץ מרוחקת הודות לסימפתיות ולאנטיפתיות שלו, ושם הוא פוגש אירועים ודברים שישפיעו על גורלו בצורה שונה לגמרי מאשר אילו היה נשאר במקומו הקודם.

כל מה שתואר עד כה נופל תחת ההגדרה של "גוף". לגוף יש גבול, והוא מערכת מאורגנת לפי עקרונות מסוימים; אנחנו נולדים איתו והוא מתפרק במוות. לגבי הגוף הפיזי, עקרונות אלה ברורים. אך גם לגוף האתרי יש גבול והוא מאורגן לפי ערוצי אנרגיה (מרידיאנים וצ'קרות). בלידתו מקבל האדם גוף אתרי בעל איכויות מסוימות, ובמוות חוזר גופו האתרי לאֶתֶר

האני יורד לאדמה כניצוץ רוחי ומתעטף בגופים, אך מהותו היא חופש. ככל שאדם מפותח יותר, החופש הופך לשאלה מרכזית בחייו

הקוסמי. גם לגוף האסטרלי יש גבולות, הוא מאורגן לפי הכוחות שפועלים בו (חשיבה, רגש, סימפתיות ואנטיפתיות, ורצון) ואחרי המוות חוזרים מרכיביו לעולם האסטרלי הרחב.

האני נושא המוסר: אבן הפינה של הקארמה

האני, המרכיב הרביעי בישות האדם, הניצוץ הרוחי, איננו גוף אלא מהות שונה לגמרי.

שאלה עמוקה שעולה היא: מה הוא ההבדל המשמעותי, המהווה קפיצה קוונטית, בין חיה, שהגיעה באבולוציה שלה עד לרמה של גוף אסטרלי, לבין האדם, שהאני, הניצוץ הרוחי, הוא מרכיב ייחודי בישותו?

בהרצאותיי, כאשר אני מפנה שאלה זו לקהל, רק אחוז קטן מהמשתתפים מעז לומר שההבדל העיקרי טמון במצפון האנושי, דבר שמעורר מיד דיון על מה הוא טוב ומה הוא רע. מול הטענה שהטוב והרע הם תלויי תקופה ונורמות חברתיות, אני נדרשת לאמירה נחרצת: אכן, מה שמבדיל את האדם מהחיה הוא מרכיב האני בישותו – נושא המוסר, שמהותו היא ההבחנה בין טוב לרע – ואני מוסיפה: גם בין אמת לשקר. זוהי אקסיומה, אבן הפינה שעליה מושתתת כל הבנת הקארמה. כמובן, ישנן נורמות מוסריות שונות בחברות שונות ובזמנים שונים, אך אין זה סותר את העובדה שיש טוב ויש רע, ויש אמת ויש שקר. השאלה היא, עד כמה אדם או חברה הגיעו בהתפתחותם לאפשרות לגלות ולהביע הבחנות מוסריות אלה. גם אנשים שטוענים שהטוב הוא יחסי, יודעים לזהות טוב אמיתי כשהם פוגשים בו.

כשם שכל מרכיב בגוף האדם נמצא גם בעולם – אין מינרל באדם שאין בעולם – כך יש גם עולם רוח שהחוקיות בו היא החוקיות המוסרית. ישותו של האדם בנויה, אם כך, משלושת הגופים ומהניצוץ הרוחי, האני.

מקורו של האני הוא בעולמות הרוח, ובמהלך החיים, בין לידה למוות, הוא שוכן באדם במעטה הגופים. זהו לב הדרמה האנושית: כיצד האני – הניצוץ הרוחי, שמקורו בעולם הרוח, שהחוקיות בו מוסרית – חי בכפיפה אחת עם הגופים, ומיהו בעל הבית.

מאפייני האני

מהותו של האני היא נתינה, ואילו טבעם של הגופים הוא לקבל, בין אם מדובר בחמצן, מזון ושעות שינה או בצורכי האגו. היכולת להיות בנתינה שמקורה באני היא צורה גבוהה של אהבה, אהבה רוחנית – כי זו נתינה שאין בה צורך בתמורה ומקורה לא בגופים. מתח זה בין הגופים לאני, בין הצורך והרצון לקבל לבין הנתינה, הוא לב החיים בשלב האבולוציה שבו אנו נמצאים כעת על האדמה, ובבסיס הדרמה נמצאת הציפייה הקוסמית שפעולות האדם והתנהלותו ינבעו מהאני. היות שזאת השאלה המרכזית כיום, היא מופיעה בכל תחום: בחברה, בפוליטיקה, בחינוך, באמנות ובדת.

כל אדם כעת, ולא משנה מהי אמונתו הדתית, עוסק בנושא זה, אם במודע ואם בלא-מודע. ובעזרת הישגיו ביצירת רמות תודעה גבוהות יותר, התואמות את העידן הנוכחי, האדם תורם לקידום האבולוציה בכדור הארץ וביקום. האני הוא לב מהותו של האדם, הסובייקט היוצר, וכל אשר מחוץ לו הוא אובייקט – אפילו הגוף האסטרלי הוא אובייקט מנקודת המבט של האני.

את האני אי אפשר לראות אפילו בכוחות הגבוהים ביותר של ראייה רוחית, אך בהתבוננות בחיי האדם בהחלט אפשר לזהות עד כמה האני מפותח בישותו, בייחוד דרך ההחלטות שהאדם מקבל במצבי החיים השונים.

האני הוא הישות החווה בחיי האדם, והוא מתפתח דרך חוויות. הוא לומד את הגופים, תהליך שאמור להוביל לכך שהאני יהיה אדון הגופים ושהגופים יתנהלו על פי עקרונותיו – עקרונות שמקורם ברוח. חשוב להבין שהאני הוא המקום היחיד בישות האדם שבו האדם חופשי. האני

יורד לאדמה כניצוץ רוחי ומתעטף בגופים, אך מהותו היא חופש. ככל שאדם מפותח יותר, החופש הופך לשאלה מרכזית בחייו.

מעבר לכך שהוא נושא את הערכים המוסריים שמקורם בעולמות הרוח, האני הוא המתבונן, עד נוכח בכל אשר עובר האדם במסעותיו מלידה ועד המוות בגלגוליו הארציים, ובמסעותיו בעולמות הרוח

בין הגלגולים – ממוות ללידה חדשה. איכות זו קושרת את האני לנושא הזיכרון בישות האדם – גם לזיכרון המודע, שהוא החלק הקטן יותר בזיכרון, וגם לזיכרון הלא מודע, שכולל זיכרונות מחיים אלה, זיכרונות ממסעו של האני ממוות ללידה חדשה, וכן זיכרונות מגלגולים קודמים. בניגוד לגופים, האני אינו מתכלה עם המוות, אלא ממשיך את דרכו והתפתחותו בעולמות הרוח.

מסעות האני בעולמות הרוח

בנושא זה הרחבתי בספרי **לחשוב קארמה**,³ ולהלן כמה קטעים מקוצרים מתוכו:

החיים הם גלגל שלם: חלקו בעולם הפיזי, שבו האני הנצחי עטוף בשלושת הגופים, וחלקו בעולמות הרוח.

אם אדם הוא ישות של גוף, נפש ורוח – מתי הוא נולד או מת? ובכלל, מה זה להיוולד ומה זה למות? במישור הפיזי ההגדרה ברורה, אך בידע הביוגרפי לידה אינה התחלה ומוות אינו סוף. שניהם מהווים פרידה מעולם מסוים וכניסה לעולם אחר.

אפשר לומר שלידה היא מעבר ממצב של חוסר גבולות בעולם הרוח למצב של גבולות פיזיים אינדיבידואליים בעולם החומר; מעבר מהתרחבות לצמצום; מהתמזגות והטמעות לנפרדות. מוות, לעומת זאת, הוא פרידה ממצב של גבולות אינדיבידואליים בעולם הפיזי וכניסה לעולם הרוח; מעבר מעולם של צמצום לעולם של התרחבות והתפשטות. במחצית הראשונה של המסע ממוות ללידה חדשה מתרחש תהליך הדרגתי של "השלה", כאשר האני מסיר בהדרגה

את הגופים – בתחילה את הגוף הפיזי, לאחריו את האתרי ולבסוף גם את האסטרלי. הפרידה מהגוף האתרי מלווה בתמונה פנורמית שמקיפה את האני במשך מספר ימים, תמונה חיה בה ארוגות כל החוויות שהאדם חווה במשך חייו. בהמשך, לפני הפרידה מהגוף האסטרלי, חווים האני והגוף האסטרלי שלב שנקרא "קמלוקה" – חוויית החיים בצורה הפוכה מזו של התודעה הרגילה בחיים הארציים. כאן חווה האדם את מה שחוו אחרים עקב מעשיו, ללא התירוצים והצידוקים הסובייקטיביים שאפיינו את התייחסותו אליהם במשך חייו הארציים. כעת מתגלים מעשיו לאור החוקיות האובייקטיבית של עולם הרוח – חוקיות של אמת וטוב, ושל מוסר מוחלט. כאן נולד הדחף העוצמתי לחזור לאדמה ולתקן. בתום הקמלוקה ממשיך האני, מלווה בתמציות של האתרי והאסטרלי, במסעו בעולם הרוח, שם הוא לומד ומעבד את עברו, תוך שהוא עובר דרך רמות תודעה שונות, ודרך מפגשים עם נפשות אחרות ועם ישויות רוחיות מהיררכיות שונות.

שלב זה נמשך עד לנקודת אמצע המסע בין המוות ללידה החדשה, נקודה שנקראת "שעת חצות" או "רום השמיים". מנקודת רום השמיים מתחיל תהליך הבנייה של הישות האינדיבידואלית לקראת התגשמותה החדשה, כאשר כל ההחלטות לקראת האינדיבידואל העומד להתגשם מתקבלות על ידי האני בסיוע ישויות מעולם הרוח, על סמך עיבוד והסקת מסקנות מהחלק הראשון של המסע.

תפקידו של האני ביצירת הקארמה

פעולתו העיקרית של האני ביצירת הקארמה מתבטאת במפגשים של האדם עם בני אדם אחרים. במרחב זה מתרחשים האירועים החשובים ביותר בגורלו, אשר מקורם בחיים ארציים קודמים.

כפי ששטיינר מתאר:² "לא מספיק להבין שפגענו באדם. בגלגול הארצי הבא נהיה חייבים לפגוש אותו ולאזן את המעשה. את ההבנה המוסרית הפנימית יהיה עלינו להפוך לעובדה חיצונית. כדי שהדבר אכן יתממש, חייבות לפעול הישויות העוצמתיות ביותר – הכתרים, הכרובים והשרפים – ישויות ההיררכיה הראשונה (הגבוהה ביותר), אשר פועלות באירועים ובחוויות של חייו".

למלאך האישי ולשאר ישויות ההיררכיות הרוחיות יש תפקיד מרכזי הן בעיצובה של ישות האדם העומדת להיוולד בעודה בעולמות הרוח, והן בליווי של האדם במסעו בחיים הארציים בין הלידה למוות. למרות החשיבות העצומה של פעולתן, הקדשתי בספרי רק מקום מצומצם לנושא. הסיבה העיקרית לכך היא שהידע שבחרתי להתמקד בו הוא חוקי הקארמה וביטויים בחיים הלכה למעשה.

עם זאת, מהי ההתייחסות הנכונה למשפטים של שטיינר כמו: "לקשר המודע עם ישויות ההיררכיה השלישית שאנו פוגשים בין המוות ללידה החדשה, אנחנו מתכוננים כבר בגלגול הארצי הקודם שלנו"?⁴ או למה שעולה מתיאוריו של שטיינר לגבי הקשר המתמיד בין האני האינדיבידואלי לבין הישויות הרוחיות?

הקו המנחה עבורי, כמו בכל תחום, הוא פתיחות ולימוד. יש חשיבות רבה ללימוד ידע שמרחיב את החשיבה, אפילו אם ידע זה עדיין לא חי במלואו בחוויית האדם. ידע רוחני נכון מהווה מזון לאני, והאני מתפתח מתוך חיבור לידע נכון. וכך, כאשר מגיע הזמן, ועמו חסד החוויה הממשית של הקשר עם העולמות שמעבר, יש לאדם קרקע פורייה, תמונה או מפה, שהוא יכול להתחבר אליה ולזהות אותה. ואולי יתרום לימוד ידע זה גם לכך שיבשילו התנאים וייווצרו המרחב והזמן המתאימים לחסד מעין זה.

1 בשערי עולם הרוח, הרצאה 7, 28 באוגוסט 1906.

2 יחסי קארמה א', הרצאה 2. תרגום: מרים פטרי.

3 בהוצאת אם החיטה, 2019.

4 שם.

גלי אדר יועצת ביוגרפית, מחברת הספר **לחשוב קארמה – מפתחות להבנת הגורל**. הקימה את בית הספר **אם החיטה** (שם מחווה למשפחת אהרנסון שממנה באה). חוקרת מזה 35 שנה את נושא הקארמה, בשאיפה ליצור אינטגרציה בין המדע, הנפש והרוח. בשיתוף **מרים פטרי**, יועצת ביוגרפית, מתרגמת כתבי שטיינר. biography.co.il